

INTÉZMÉNYAKKREDITÁCIÓS ELJÁRÁS

2014/2015

(Harmadik akkreditációs értékelés)

SZÍNHÁZ- ÉS FILMMŰVÉSZETI EGYETEM

akkreditációs jelentés

a 2015/7/VII/5. sz. MAB HATÁROZAT MELLÉKLETE

2015. szeptember 25.

Előző intézményi akkreditáció: 2009/8/VII/4/4. sz. MAB határozat
http://www.mab.hu/web/tir/hatarozatok/SZFE_091030_plhatH.pdf

Tartalomjegyzék

I. Akkreditációs minősítés.....	2
II. Minőségértékelés	3
II.1. Az egyetem általános helyzetképe.....	3
II.2. Az egyetem kulcsfontosságú eredményei	5
1. Oktatás	5
2. Kutatás-fejlesztés, alkotó/művészeti tevékenység	6
3. Gazdálkodás.....	7
II.3. A minőségbiztosítás alapelvei és gyakorlata (ESG 1. rész)	7
3.1. Intézményi stratégia és eljárások a minőség biztosítására	7
3.2. Képzési programok indítása követése és rendszeres belső értékelése	8
3.3. A hallgatói teljesítmények értékelési rendszere.....	8
3.4. Az oktatók minőségének biztosítása.....	8
3.5. Tanulástámogatás, eszközök és hallgatói szolgáltatások.....	9
3.6. Az egyetem belső információs rendszere	10
3.7. Nyilvánosság, a közvélemény tájékoztatása	11
III. Javaslatok az intézmény további működésére	11
FÜGGELÉK.....	13
A Színház és Filmművészeti Egyetem által folytatott képzések	13
A látogató bizottság tagjai, a látogatás időpontja	13

A SZÍNHÁZ ÉS FILMMŰVÉSZETI EGYETEM akkreditációs értékelése

I. Akkreditációs minősítés

Színház és Filmművészeti Egyetem	2015/7/VII/5. sz. MAB HATÁROZAT A (Akkreditált) Az egyetem akkreditációja – az intézmény akkreditációs feltételeknek való folyamatos megfelelése esetén – 2020. december 31-ig hatályos, 2017 szeptemberében indítandó követő (monitor) eljárás közbeiktatásával.
---	---

Az akkreditációs minősítés indoklása

A nemzeti felsőoktatásról szóló hatályos 2011. évi CCIV. tv. vonatkozó §-ai, illetve a MAB akkreditációs elvárásai alapján a **Színház és Filmművészeti Egyetemet** a MAB **egyetemként akkreditálja**. A jogszabályoknak és az akkreditációs elvárásoknak való megfelelés tekintetében a MAB a következőket állapította meg:¹

- Az intézmény az Nftv. szerinti^{2 3} képzési szerkezetben folytat képzést.⁴ Ezen belül **két** képzési területen⁵ jogosult alap- és mesterképzésre, valamint **három** tudományterületen⁶ jogosult doktori képzésre és doktori fokozat odaítélésére. Emellett felsőfokú szakképzésben, illetve szakirányú továbbképzésben is szervez oktatást.
- **Nem teljesül** az a törvényi előírás, hogy a feladatai ellátásához szükséges állandó kutatói, oktatói kar biztosítása érdekében az alaptevékenységének ellátásához szükséges oktatók és kutatók legalább **60%-át** munkaviszonyban, illetve közalkalmazotti jogviszonyban foglalkoztatja (**153 főből 42 fő, 27%**).
- A munkaviszony, illetve közalkalmazotti jogviszony keretében foglalkoztatott oktatók, kutatók legalább **50%-ának** van tudományos fokozata, (**42 főből 23 fő, 54%**).
- Tudományos diákköröket működtet.
- Az általa indított szakok egy részén képzéseit képes idegen nyelven folytatni.
- Az intézmény csak **szűkösen rendelkezik a képzéshez és a tudományos kutatáshoz szükséges tárgyi feltételekkel** (megfelelő épülettel – benne a funkciók teljesítésére alkalmas szervezetszerű terekkel; előadóteremmel, szemináriumi helyiséggel, intézményi könyvtárral, informatikai háttérrel, megfelelő hozzáférésekkel, – valamint kollégiumi férőhellyel, sport és kulturális létesítményekkel, diákétkezési lehetőségekkel) és pénzügyi eszközökkel.
- A művészeti és művészetközvetítő képzést folytató intézményben teljesülnek a MAB további akkreditációs elvárásai⁷.
- Az intézményi **dokumentumok⁸ egy része nem megfelelően kidolgozott**.
- Az intézmény minőségbiztosítási és -fejlesztési folyamatai – ennek keretei között a vezetési, tervezési, ellenőrzési, mérési és értékelési eljárások – megfelelőek, az intézmény szakmai és szervezeti kultúrájához illeszkedő módon működnek. A bizottság ide vonatkozó észrevételei a II. és III. fejezetben.

A két éven belüli követő (monitor) eljárás előírásának indoka:

- A munkaviszonyban, illetve közalkalmazotti jogviszonyban alkalmazott oktatók és kutatók aránya lényegesen kisebb a vonatkozó törvényi elvárásnál; az ilyen nagy létszámú óraadói kör alkalmazását az intézményben folyó képzés jellege sem indokolhatja.
- A megfelelő infrastruktúra biztosításához szükséges az épületek felújítása és a tervezett campus felépítése.
- Egyes intézményi dokumentumok (pl. intézményfejlesztési terv, intézményi stratégia) az SZMSZ-el összhangban aktualizálandók.

¹ Az Nftv. 2015. szeptember 1-vel módosított 9. § (3) bekezdése új kritériumokat határozott meg az egyetemi státuszra vonatkozóan, amelyeknek a működő egyetemek 2017. szeptember 1-re kell, megfeleljenek. **A 2017 szeptemberében induló követő (monitor) eljárás során a MAB már az új kritériumoknak való megfelelést fogja vizsgálni.**

² Nftv. 6. § (2) Legalább két képzési, illetve tudományterületen vagy művészeti ágban, legalább négy szakon, a következő választható képzési szerkezetben folytat képzést: alapképzés, vagy alap- és mesterképzés, vagy alap-, valamint mester- és doktori képzés, vagy mester- és doktori képzés.

³ Nftv. 101. § (4) **Művészeti felsőoktatási intézmény** az egyetem elnevezést akkor is használhatja, ha egy képzési területen jogosult alap- vagy mesterképzésre, illetve egy tudományterületen doktori képzésre és doktori fokozat odaítélésére.

⁴ Ld.: a *Függelék*ben felsorolt szakok jegyzékét.

⁵ A vonatkozó képzési területek felsorolása: **művészet; művészetközvetítés.**

⁶ A vonatkozó tudományterület(ek) felsorolása: **művészetek, bölcsészettudományok.**

⁷ A **MAB 2009/9/VI. sz. határozata: Művészeti és művészetközvetítő képzést folytató intézmény** folyamatosan biztosítsa a képzés speciális infrastruktúráját a képzési helyszín változtatása esetén is, az előzőleg akkreditált helyszín feltételeinek megfelelően, minimum a közoktatás, ill. az OKJ-s képzéseknél megfogalmazott feltételek szintjén, az alábbiak szerint a képzés igényei szerinti megfelelő nagyságú és fényviszonyokkal bíró műtermek, a szakágnak megfelelő akusztikájú és felszereltségű előadó-stúdiók, próbatermek.

⁸ Alapító okirat; küldetésnyilatkozat; organogram; intézményfejlesztési terv; kutatási-fejlesztési és innovációs stratégia; szervezeti és működési szabályzat; minőségbiztosítási szabályzat.

II. Minőségértékelés

II.1. Az egyetem általános helyzetképe

Honnan – hova tart az egyetem

A Színház- és Filmművészeti Egyetemen az utóbbi egy-két évben jelentős változások történtek: 2014 márciusa óta az egyetemnek új rektora van, majd 2015 januárjában, röviddel a kinevezése után távozott a kancellár, a bizottság látogatásának időpontjában az új kancellár még csak alig két hónapot töltött el az intézményben. A kancellári rendszer bevezetése alapvetően befolyásolhatja – hasonlóan a többi felsőoktatási intézményhez - az egyetem működését.

Az előző intézmény akkreditációt záró MAB jelentésben az intézmény számára megfogalmazott ajánlások, megjegyzések (2009/8/VII/4/4. sz. MAB határozat) teljesülésének megítélésakor figyelembe kellett venni mindazokat a változásokat, amelyek az intézmény vezetésében és a hazai felsőoktatásban az elmúlt időszakban be következtek: rektor váltás, kancellári funkció megjelenése, szervezeti változások az intézményen belül, forrás elvonások a felsőoktatási intézményektől, kiszámíthatatlan célrendszer a felsőoktatás politikában, stb.

A bizottság meggyőződött arról, hogy a MAB határozatban megfogalmazott ajánlások nyomán az egyetem megfelelő intézkedéseket hozott, a megfogalmazottak egy része – a működés feltételeit is figyelembe véve – teljesült.

E jelentés több pontján a 2009-es MAB jelentés ajánlásaira, javaslataira, megfogalmazott kérdésekre részletesen is kitérünk, de összefoglalva a lényegi elemeket, a következő megállapításokat tesszük:

Ajánlások, megjegyzések az egyetem számára (2009):

- 1. A fenntartó részéről a méltó oktatási feltételek biztosítása érdekében az éves, operatív költségvetésen túlmutatató támogatásra van szükség.*

Az elmúlt öt év magyar felsőoktatását nem a források bősége jellemezte. A Színház- és Filmművészeti Egyetemet (a többi központi régióban működő egyetemhez hasonlóan) negatívan érinti, hogy lényegében lehetetlen Európai Unió forrásokhoz jutni. A kitűzött célokban megfogalmazottakkal pont ellentétes döntések érintették a SZFE-t. A 2008. évi állami támogatáshoz képest minden évben csökkenő, 2013-ban 283,4 mFt-al kevesebb támogatással kellett működését megoldania. Az új rektor erőteljes lobby tevékenységet folytat a fenntartónál e trend megfordítására és konkrét reménybeli ígéretekkel is rendelkezik az intézmény méltó elhelyezésének megoldására.
- 2. A pénzügyi stabilitás megőrzése érdekében keresni kell azokat a megoldásokat, amelyek a saját bevételek arányának (15%) növelését lehetővé teszik. Az egyetem vezetése e területen ígéretes tervekkel rendelkezik. (Pl. angol nyelvű operatőr mesterképzés, színházművészeti menedzser szak indítása stb.) A rendelkezésre álló ötletek és lehetőségek alapján reális a saját bevételek arányának akár 5-10%-os növelése is.*

A saját bevételét az egyetem jelentős mértékben növelte. Itt különböző mutatószámokat képezhetünk. De összességében az ajánlás teljesítésében jelentős előrelépés történt. 2008-ban az összes bevétel 7,3%-a volt a saját bevétel, ez 2013-ban 12,8%. Ez 75%-os növekedést jelent, ugyanakkor figyelembe kell venni azt is, hogy közben az állami támogatás jelentősen csökkent. Ha a saját bevételek saját magukhoz történő változását vizsgáljuk, akkor azok öt évre számított átlaga a 2008 évi bázishoz viszonyítva 25,5%-os növekedést mutat, a 2013 évi bevétel 63,6%-al magasabb, mint a 2008 évi.
- 3. A stabil és kiszámítható jövő érdekében nélkülözhetetlen egy, a rektori kurzusokon túlmutatató humánpolitikai stratégia kialakítása és megvalósítása.*

A 2012-2016 időszakra megfogalmazott és jóváhagyott Intézményfejlesztési Terv markáns mutatószámokat is tartalmazó humán stratégiát fogalmaz meg. Az új rektor hivatalba lépését követően a szervezeti struktúra átalakítása is a humán erőforrással való hosszú távú gazdálkodás középpontba állítását szolgálja. A célkitűzések megvalósítását erősíti a Doktori Iskola színvonalas működése, gyengíti az anyagi erőforrások erősen korlátozott rendelkezésre állása.
- 4. Kontrolling rendszer kiépítése jól szolgálná a gazdálkodás hatékonyságának javítását.*

A gazdálkodási szemlélet fejlesztését az utóbbi évben a szervezeti átalakulás is erősítette. E folyamatba bizonytalansági elemként jelent meg a kancellár. Az egyetem rektora és kancellárja a javaslat megvalósításában elkötelezett. Az LB jelentés II.2.3. pontjában részletesen is foglalkozunk a controlling rendszer fejlesztésének lehetőségeivel és szükségességével.
- 5. Az IFT-ben megjelenített minőségfejlesztési programot következetesen valósítsák meg, gyűjtsenek „jó tapasztalatokat”, tartsanak belső vitákat a művészeti felsőoktatás adaptív és segítő minőségbiztosítási rendszeréről, a rendszer megvalósítási lehetőségeiről.*

A beszámolási időszakban a SZFE megfogalmazta és hivatalos státuszba helyezte Minőségbiztosítási Szabályzatát. E szabályzatban megfogalmazott minőségbiztosítási elemek formális működtetésére erőteljes erőfeszítéseket tett. Ezek eredményei mérsékeltek. Jelentősebbek azok az elemek, amelyek jórészt informálisan kerülnek alkalmazásra, de jól megalapozzák a különböző oktatási,- kutatási- vagy adminisztratív folyamatok fejlesztését. Az intézmény szakmai és szervezeti kultúrájához nem sikerült megfelelő minőségbiztosítási keretrendszer kialakítani. Ezzel kapcsolatos részletes megállapításokat a jelentés II.3 fejezetében foglaltuk össze.

6. *Célszerű a MERSZ keretein belül a szakmai és egyeztetési tevékenységek élénkítése is.*

Az egyetem vezetése az elmúlt időszakban is élénk kapcsolatot ápolt a hazai művészeti felsőoktatási intézményekkel. Az új intézményvezetés ebben még aktívabb szerepet vállal.

Mindegyik ponthoz tartozóan megjegyezzük, hogy a SZFE hosszú távú stratégiájában a „konszolidáció – integráció – diverzifikáció – expanzió” kulcsszavak mögötti tartalom garanciája a megfogalmazott ajánlások beépülése a rövid és hosszútávra szóló vezetői döntésekbe.

A finanszírozást és a működést érintő kérdésekben az egyetem vezetése több ízben is hangot adott elégedetlenségének fenntartója felé. Ezt az *Intézményfejlesztési Terv* (2012) és az intézményi önértékelés (2014) egyaránt igazolja. Jelenleg az intézmény alulfinanszírozott, működési modellje elavult; a korábbi, kevésbé hatékony intézményvezetés nem oldotta fel azt az ellentmondást, hogy egyfelől óriási nemzeti érték rejlik az egyetem nagy múltú képzésében és művészi projektjeiben, másfelől széttagoltan, elhanyagoltan, méltatlan körülmények között kénytelen működni. Ezt a hátrányt az elkötelezett művész tanárok és a tehetséges, lelkes diákok elhivatottságával próbálják ellensúlyozni, aminek köszönhetően művészi, pedagógiai értelemben az intézmény kiemelkedően jó teljesítményt nyújt. Az intézmény a jövőben még határozottabban, karakteresebben kíván megjelenni a nemzetközi oktatási piacon, ahol a nem kellően biztosított működési feltételeket nem tudja „pótolni” a magyar művészet iránti elkötelezettség és lojalitás.

Az egyetemen nemcsak fogadókészség, de kifejezett igény van a patinás intézmény régi dicsőségére hivatkozó elváró-követelő oktatási stílus megváltoztatására, ezeket a rektor is szükségesnek és elkerülhetetlennek tartja. Elkezdődött egy dinamikus, proaktív szemlélet kialakulása, a rektor személye garanciát jelent a törekvések megvalósulására. A rektor, szoros együttműködésben a kancellárral, megkezdte a menedzsment reformját, részben ennek köszönhetően is új vezetői szemlélet van kialakulóban.

Örvendetes, hogy a kancellár és a rektor között harmonikus a viszony, a kancellár is fontos feladatának tartja a megfelelő működést támogató folyamatok biztosítását az egyetem szakmai munkájához. Mindeközben nagy figyelemmel kell lenni arra, hogy egy ilyen méretű és szakmai kultúrájú intézmény a felsőoktatás más intézményeihez képest sajátos megoldásokkal működtethető. Jól képzett, az egyetem folyamatait jól ismerő és sokrétű feladatok ellátására alkalmas munkatársakra lehet csak építeni a kancellária tevékenységét. Ebben a kancellár tervei szerint támogatást nyújtanak majd a bevezetendő különböző korszerű informatikai megoldások is.

Jelképesnek is mondható, hogy a magyar hivatalos színész-képzés az idén ünnepli az alapításának 150. évfordulóját, ami egyben egy új fejezet zászlóbontása is lehet.

Az egyetem dokumentumai, szervezete, vezetése, intézményi stratégia

A vizsgált időszakban az intézményi működést befolyásoló dokumentumok (alapító okirat, küldetésnyilatkozat, intézményfejlesztési terv, az organogram) megfeleltek a mindenkori törvényi szabályozásnak, az SZMSZ és mellékletei a hallgatói, az oktatói és munkavállalói és a minőségbiztosítási folyamatokkal kapcsolatos előírásokat tartalmazták. Meg kell jegyezni, hogy az elmúlt években az eljárások és utasítások helyenként túl bürokratikusán, az intézmény sajátosságait figyelmen kívül hagyva szabályozták az oktatók, a nem oktató dolgozók és a hallgatók tevékenységét.

Jelen értékelésre az intézmény működését és jövőjét alapvetően meghatározó, erőteljes átalakulás közben került sor. Az intézmény korábbi szervezeti struktúrája és működési módja a jogszabályokhoz igazodva az önértékelési dokumentum beadása óta is változott. Az új vezetés a képzés és az oktatói erőforrásokkal való jobb gazdálkodás érdekében az oktatási-, tudományos- és alkotó munkát négy intézetbe (*Elméleti-, Színház-, és Filmes Intézetek*) valamint *Doktori Iskolába* szervezte. Az új SZMSZ összeállítása és elfogadása a közeljövőben várható, ami a működés egyéb területeit érintő szabályozásokban is alapvető változásokat eredményezhet. Az egyetem vezetésének munkáját az intézetvezetők és a különböző feladatok ellátására létrehozott állandó és eseti bizottságok támogatják. A bizottságok a mindenkori SZMSZ szabályainak megfelelő hatáskörökben látják el döntéshozó, döntés előkészítő, véleményező, illetve javaslattevő feladatukat.

Az SZFE egyik legfontosabb küldetése, hogy egyrészt megőrizze a legrégebbi magyar színészképzés tradícióit, különlegességét és eredetiségét; másrészt megvalósítsa – mivel a színész mesterség is fejlődik – a folyamatosan

korszerűsödő, modern (fizikai színház, alkalmazott színház) mesterségbeli tudás átadás és a mindenre nyitott képzés feltételrendszerét. Az egyetem vezető- és stratégiai döntéshozó testülete a *Szenátus*.

Az intézményt a célkitűzéseinek megfogalmazásában a hosszú távú stratégiai gondolkodásmód jellemzi. Mindenekelőtt célul tűzték ki az infrastruktúra helyzetének elegáns és megnyugtató megoldását, ami az alfája az egyetem további fejlődésének. Emellett fontos feladat a saját bevételek és egyéb, nem állami támogatások növelése, az erre irányuló tervek kidolgozása és az ezt generáló ötletek iránti igény kialakítása, a lobbizás alkalmazása az egyetem jobb pozicionálása érdekében, valamint ezzel párhuzamosan egy jól működő, erős, támogató (kiszolgáló) háttérapparátus (pályázatírás, akkreditációs szakértelem, marketing-kommunikáció, rendezvény-szervezés stb.) felépítése.

A Szenátusban a hallgatók és doktoranduszok képvisellete megfelel a törvényi előírásoknak. Az egyetem vezetése a célok megvalósításában és az intézmény mindennapi életében jelentős mértékben számít az EHÖK aktív támogatására, a hallgatók az intézmény vezetésével jó kapcsolatot ápolnak.

Jelentős az egyetemen belül a horizontális együttműködés; a színpadi és a filmes képzés egymással összefüggő stúdiókból áll, ami rendkívül inspiráló és termékenyítő; a színészképzés kontra filmes képzés régi ellentéte megszűnt, a két terület teljes szimbiózisban él a modern szellemű színház- és filmművészet ernyője alatt. Az intézetek közötti együttműködést erősíti a tanév elején zajló „kurzus-hét”, amikor az egyetemen bárki, bármilyen tárgyat felvehet, kipróbálhatja, megismerkedhet a kínálattal, valamint az ún. „6x6” képzés a filmes szakmában, ahol 6 szakma egyenként 6 képviselője végzi együtt, projekt-centrikusan a tanulmányait (rendező, film dramaturgok, filmoperatőrök, vágók, hangmesterek és gyártásszervező-producerek).

A „felhasználói szféra” képviselői elismerően nyilatkoztak az egyetemmel való kapcsolatáról, a végzéshez közeli hallgatók több intézménynél is töltenek hosszabb gyakorlati időt. Egyes vidéki színházak fajlagosan magas havi előadás száma (40-50) jó lehetőséget teremt a végzősöknek, majd a friss diplomásoknak. Az MTVA és az egyetem között hagyományosan jó az együttműködés, munkatársainak szakmai képzésére vizsgált időszakban két osztályt is indítottak a TV műsorkészítő, kameraman alapképzési szakokon. Az MTVA archívum, jelmez- és díszlettár használatának biztosításával támogatja a képzéseket.

Az egyetemi C-SWOT analízis

Az intézményi önértékelésben olvasható 14 oldalnyi C-SWOT analízis alapos, elemeinek rövid összefoglalása után a főbb tevékenységi területek részletes kifejtése szerepel. Az elemzés megállapításaira az önértékelés további fejezeteiben, a részletesebb helyzetértékelésben és a feladatok meghatározásában is támaszkodik az intézmény. A kissé részletes elemzés ugyanakkor nehezítette a stratégiailag fontos súlypontok megtalálását. A C-SWOT és a stratégia kapcsolatát a leírt anyagban nem sikerült jól összekapcsolni, de a helyszíni látogatás és tájékozódás során ennek koherenciájáról meggyőződünk.

A stratégiai célok megfogalmazásánál szerencsés a kulcsszavak megfogalmazása, a kulcselemként meghatározott cél, feladat, eredmény meghatározása. A konszolidáció – integráció – diverzifikáció - expanzió kulcsszavak és az ezekhez tartozó feltételrendszer meghatározása egyben jó alapot képez az IFT megújításához. Amennyiben ezek megvalósításához az IFT-ben reális mérőszámok köthetők, akkor hozzájárulhatnak az intézmény sikeres működését támogató különböző szintű stratégiai és operatív vezetői döntésekhez is.

II.2. Az egyetem kulcsfontosságú eredményei

2.1. Oktatás

Az egyetem képzési szerkezete, a képzések eredményessége, a végzetek elhelyezkedése

A Színház- és Filmművészeti Egyetem a művészettudományi tudományterületen belül 5 alapképzésben (BA), 4 osztatlan (MA) és 4 mesterképzésben (MA) folytat graduális képzést. Ezen kívül két felsőoktatási szakképzési szakot egy szakirányú továbbképzési szakot oktatnak, továbbá nagy számban (mintegy 20) OKJ-s képzést is meghirdet. Az utóbbi években sikeres nemzetközi projekttel erősödött a dokumentumfilmes képzés. Reform alatt a dramaturg-képzés. Nagyobb súlyt kapott a drámapedagógia, megértve az idők szavát (művészetközvetítés). Reményteljes a felnőttképzés jövője, olyan stúdiókkal, amelyek társadalmi értelemben túlnőnek önmagukon (pl. audio-narrátor modellprogram vakok számára). Jellemzően nem minden szakot hirdetnek meg minden évben.

Az intézmény doktori iskolájában három (film- és videoművészet, művészet-tudomány, színházművészet) tudományágban folyik DLA képzés, emellett a PhD Arts képzésre és a fokozat odaítélésére is jogosult. A Doktori Iskola vezetői inkább a szervezett képzés hívei, mint az egyéni felkészülése, ami azt üzeni, hogy az iskola sajátos

műhelyé kíván válni az egyetemen belül. A jelentkezők többsége a szakterületén már rendelkezik gyakorlattal. Bár a jövőben sem kívánnak áttérni a tömegképzésre, mindemellett megfontolandó, hogy az intézménynek legyen lehetősége a hallgatói létszám mérsékelt növelésére, de ehhez a feltűnően kis létszámú oktatók körét is bővíteni szükséges. Ugyanakkor tudomásul kell venni, hogy a fel nem vett tehetséges hallgatók egy jelentős része a felsőoktatási piacon megjelenő konkurenciát erősíti!

A felvételikén a merítési arány igen kedvező; egyes népszerű szakokon 60-70-szeres túljelentkezés a jellemző, de a többi szakon is átlagosan 20-30-szoros arányok körül mozog, egyes szakirányokon pedig 10-12-szeres! Egyes szerepkörökben színész hiány van, erre már a beiskolázás során is érdemes figyelmet fordítani. Az elmúlt évtizedekben kialakult 3 szintű felvételi rendszer már önmagában hatásos minőség-szűrő, lehetőséget ad a pályára alkalmas igazi tehetségek kiválasztására, ugyanakkor jelentős terhet jelent az oktatóknak. A 2. szinten megfelelt jelentkezőket a 3. szintű felvételi előtt a leendő osztályfőnökök és más, a kiválasztásban szerepet játszó oktatók egy „együtt élés, együtt dolgozás” keretében is értékelik. Ilyen jellegű kiválasztás csak a művészeti felsőoktatásban létezik, amit a színvonalas és speciális képzés alappilléreként a jövőben is fontos megtartani. A gondos felvételi kiválasztás és mindennapos felügyelet következtében a lemorzsolódás az egyetemen szinte ismeretlen. A vizsgált öt év alatt ez a teljes hallgatói létszámhoz képest elenyésző, mindössze 1,3%-os volt.

Az intézmény hagyományának megfelelően az oktatásban a mester-tanítvány kapcsolat a jellemző. Ebben alapvető szerepet töltenek be az osztályfőnökök, akiknek funkcióját a tudományegyetemek terminusára fordítva a tanszékvezető-szaktanár-mentortanár keverékeként jellemezhetnénk. Egyes szakokon és évfolyamokon egyértelműen ők tekinthetők az adott osztályban a minőségi képzés felelősének. Az osztályfőnökök, mint önálló alkotó műhely irányítják jellemzően 6-15 fős osztályukat a képzés teljes ideje alatt.

Az óralátogatások során arról is sikerült meggyőződni, hogy – a képzés komplex jellegéből adódóan – a folyamatos konzultáció és visszacsatolás erőteljes pedagógiai elemeket is tartalmaz. A személyre szabott, individualizált oktatással az intézmény voltaképpen a teljes hallgatói körre kiterjedő tehetséggondozási feladatokat lát el, igen magas színvonalon. A tehetséggondozás a képzések elválaszthatatlan jellemzője minden szakon. A vizsgált időszakban elindult az egyetemen a tudományos diákköri tevékenység (TDK), bár csupán egyes szakterületeken lehet hagyományos TDK munkáról beszélni (tulajdonképpen az egész képzés a TDK munkák sorozatát is jelenheti).

A 150 éves intézmény tehetséget sugárzó légköre, hallgatóinak kreativitása, lelkesedése lenyűgöző. Öröndetes tény, hogy itt még a szakma legkiválóbbjai adják át tapasztalatukat és tudásukat. Ennek is köszönhető a Színház- és Filmművészeti Egyetem kimagasló hazai tekintélye.

A végzeteknek nincsenek elhelyezkedési gondjaik; a képzés gyakorlattal való szoros kapcsolata, a mester-tanítvány viszony és a nagyszámú óraadói kör jelentősen támogatja a szakma iránt motivált végzetek elhelyezkedését.

2.2. Kutatás-fejlesztés, alkotó/művészeti tevékenység

Az egyetemen folyó képzések jellegéből adódóan a hallgatók a tanulmányaik során projekteket készítenek elő, a képzés befejezésekor ezek a projektek jelentik majd a vizsga-produkciókat. A művészi projektekből a kreatív munka egy műalkotásban (színházi előadás vagy a filmművészet valamelyik megnyilvánulási formája) manifesztálódik. Ezek a projektek egyaránt feltételeznek kutatási és alkotói tevékenységet (ami a tudományegyetemen a kutatás és a tudományos publikáció, az itt a műalkotás létrehozása). Amennyiben egy ilyen munka megfelelően dokumentált, akkor egy olyan tudományos-innovációs folyamatról beszélhetünk, amelynek (verbális) publikációja egy előadás vagy egy film, melyek jellemzően komoly csapat-munkával jönnek létre.

Természetesen hagyományos értelemben is folyik művészeti kutatás (divatos kifejezéssel: *artistic research*) az intézményben. Az utóbbi években új szellemű, hűzágótló kiadványok születtek; pl. *Final Cut* című film-tanulmány, amely bizonyos filmbéli archetipusok tananyagává lepárolt, rendkívül tanulságos gyűjteménye, illetve a színészképzés neoavantgárd hagyományával foglalkozó tanulmánykötet, amit az egyetem egyik tanára szerkesztett és a megírásában is részt vett. Ide sorolhatók az avantgárd színpad jeles tagjairól készült kismonográfiák is.

A „hagyományos” színházi területen – a tradícióra építve – a *Színházi Intézet* követi az adott terület új kihívásait. Az utóbbi években erősödött például a bábszínház, a mozgásszínház iránti igény, amire megfelelő válaszokat adott az intézmény. A színész képzés új kihívása, hogy egyes formációk kisebb terekbe kerülnek, de ettől még fel kell készíteni a hallgatót a nagy színpadon való szereplésre is. Ebben nyújt segítséget az intézmény színházi szférával fenntartott igen gyümölcsöző, kiterjedt kapcsolatrendszere, amely bőséges gyakorlati lehetőséget biztosít a hallgatók számára. A felhasználói szférával kialakult jó kapcsolatra építve megfontolandó lenne egyfajta

mesterkurzus-rendszer bevezetése, mely során a Budapesten dolgozó neves külföldi művészeket is meg lehetne hívni egy-egy koncentrált, nagy intenzitású, tömbösített kurzus megtartására.

Jelentős sikerként értékelendő az egyetem megjelenése a nemzetközi (európai) felsőoktatási térségben. A dokumentumfilm munkatársak kezdeményezésére három ország (Portugália, Belgium, Magyarország) művészeti felsőoktatási intézményeinek együttműködésével létrejött egy széleskörű, különböző országokból felvett hallgatókat megcélzó, angol nyelvű képzés (*Doc Nomads*).⁹ E képzés tapasztalatai jó alapként szolgálhatnak a hazai, nagy hagyományokkal és sikerekkel rendelkező képzés tartalmi és módszertani fejlesztéséhez is. A SZFE európai elismertségét is jelzi, hogy a *Doc Nomads* képzés nemzetközi résztvevői az egyetemen tartott félévet értékelték legszínvonalasabbnak.

Az egyetemen folyó rendkívül eredeti képzési módszerek és ezek nemzetközi elismertsége felveti, hogy vajon nem lenne-e érdemes az intézményben kialakult unikális oktatási modellt rendszerezett formában leírni, levédeni és licencként kivinni a nemzetközi színház- és filmművészettel foglalkozó felsőoktatási intézmények, akadémiák piacára? Ez hírnevet, jobb esetben még bevételt is jelenthetne az egyetemnek. Ezen a téren máris vannak pozitív előjelek: a kanadai *Salt and Pepper Academy*-vel korábban megvalósult együttműködés hatására a külföldi intézmény immár a magyar módszerrel képző hallgatóit.

2.3. Gazdálkodás

Az intézmény gazdálkodásának a hatékony, fenntartható működés érdekében kiemelt prioritást kell kapnia. Elegendhetlen az intézményvezetés és a fenntartó számára rendelkezésre álló gazdálkodási és döntéstámogató információk rendszerességének, egységességének javítása, fejlesztése. A tervezhetőséghez és a folyamatok ellenőrzéséhez **kontrolling rendszer bevezetése** és következetes alkalmazása szükséges. A pénzügyi számvitel már szemléletében és megközelítésében is rákényszeríti a felsőoktatási intézményeket a működés üzemgazdasági értékelésére és a működés fejlesztése során ezen információk felhasználására. A belső vezetői döntéstámogatást is kiegészíti a kontrolling azzal, hogy leképezi az intézmény értékteremtő folyamatait, ezek költségeit, bevételeit, fedezetét és eredményeit az intézményvezetés igényei szerint.

A közelmúltban elkészültek egy új helyen létesítendő, közös campus létrehozásának tervei. A hosszadalmasnak ígérkező folyamat lezárásáig ajánlatos megfontolni az intézmény lecsökkentett finanszírozási keretének költségvetési források terhére történő, legalább részleges visszapótlását. A költségvetési források kiigazítása mellett szükség van – a saját bevételek arányának növelésével – az intézmény gazdasági stabilitásának megőrzésére, többek között az egyetem saját produkcióiból, valamint a pályázatok, költségtérítéses képzések révén, külső források bevonásával (adományozói aktivitás), továbbá szolgáltatási tevékenységekből (terembérlés, kölcsönadás) származó többletbevétellel.

II.3. A minőségbiztosítás alapelvei és gyakorlata (ESG 1. rész)

3.1. Intézményi stratégia és eljárások a minőség biztosítására

A Színház és Filmművészeti Egyetem Szenátusa 2009-ben fogadta el a *Minőségfejlesztési Szabályzatát*, amely megfelel az akkor hatályos Felsőoktatási törvény előírásainak. A szabályzat előírásai szerint a SZFE *Minőségbiztosítási Rendszere* a *Minőségfejlesztési Program* és különféle jelentések mellett a partneri visszacsatolásokra helyezi a hangsúlyt.

A SZFE sajátos helyzete nem indokolja a felsőoktatásban általánosan bevált módszerek alkalmazását. A jelenlegi szabályozásban (és e szabályzat tervezett fejlesztési irányjaiban is) e szemlélet érvényesül, ezért a Minőségbiztosítási Rendszer jelenlegi szabályozásainak és módszereinek a felülvizsgálata javasolt. Az egyetem e területen is vállalja fel hagyományait, a hallgatói és oktatói létszámokból következő sajátosságait, szervezeti kultúráját és a minőségmenedzsment elveket figyelembe vevő, ugyanakkor az intézmény jellegéhez illeszkedő minőségbiztosítási rendszer kialakítását. Egy 50-100 szervezeti egységből álló, 10000 feletti hallgató létszámmal működő, döntő mértékben tömegképzést folytató intézményben alapvetően más szabályozás alkalmazása indokolt, mint egy deklaráltan elit képzést folytató, az állami egyetemek között legkisebb hallgatói létszámmal működő intézményben. Másfajta módszer bevezetésére példa lehetne a kérdőíves felmérések helyett a képzés alapját képező, elsősorban a mester-tanítvány kapcsolaton alapuló közvetlen, szóbeli visszajelzések dokumentálása. A minőségmenedzsment szemléletet megvalósító, de nem túl bürokratikus módszerek és szemlélet a SZFE szakjainak működésében jelenleg is megtalálható.

⁹ Az idegen nyelvű (nemzetközi közös) képzés indítását a MAB nem véleményezte.

A 42 főállású oktató (lényegében egy nagyobb egyetem nagy tanszékére jellemző oktatói létszámról van szó) munkája mindenki szeme előtt zajlik, márpedig a nyilvánosság a minőségbiztosítás egyik legfontosabb kontrollja. A színvonalas, felkészült oktatók mellett a minőségi oktatás fontos eleme a hallgatók minősége. Az előzőekben már említett, igen alapos felvételi rendszer eredményének is tekinthető, hogy ebben az intézményben a hallgatók mindegyike igen erősen motivált, és maximálisan elfogadja azt a szakmai értékrendet és tekintélyt (amelyeket valós értékek jellemeznek), amelyet az osztályfőnökök és a tanári kar tagjai képviselnek.

3.2. Képzési programok indítása követése és rendszeres belső értékelése

A képzés és a tananyagok fejlesztése során az intézmény figyelembe veszi a szakterületek változásának fontosabb trendjeit. Erre jó példa, hogy alapvetően megváltozott a rendezők és a dramaturgok foglalkoztatási módja egyes területeken. Az állandó foglalkoztatás helyett előtérbe került a projektekre való szerződötetés, ennek következtében átalakították a dramaturg képzés utolsó két félévének anyagát.

A képzési kínálat fejlesztése szempontjából kiemelendő, hogy az elmúlt években több más felsőoktatási intézménnyel együttműködtek (Zeneművészeti Egyetemmel filmes zeneszerzés, Képzőművészeti Egyetemmel látványtervezés színházi specializáció témában). Az Operaház visszajelzése szerint a zenés színházi rendező képzésben kimaradt egy bő évtized. A hiány pótlására jó együttműködés alakult ki az Operaház, az LFZE és a SZFE között. A színész képzés fejlesztésében új trend, hogy növekszik a kisebb színpadok és más, nem színházi terek szerepe. Ez új repertoár kialakítására és bemutatására is lehetőséget nyújt. A filmes szakmában a reklámfilmekre jelentős anyagi erőforrások állnak rendelkezésre, ezekből is sokat lehet tanulni.

Az osztályfőnökök minden félév indítását megelőzően koordinációs értekezletet tartanak az adott félévben az osztály képzésében közreműködő oktatók részvételével. A mintatantervet alapul véve (15-20%-os finomhangolás lehetőségét is figyelembe véve) alapozzák meg az együttműködést az osztályt tanító oktatók között. Ennek megfelelően készülnek el a tantárgyi programok, majd a tantárgyi adatlapok. Az elmúlt évek tapasztalatai, az osztály tagjainak fejlődése, visszajelzése, a vizsgákon szerzett tapasztalatok és a felhasználók visszajelzése e pontokon épülnek be a tantárgyak folyamatos fejlesztésébe.

3.3. A hallgatói teljesítmények értékelési rendszere

A vizsgakövetelményeket egyértelműen rögzítik a tantárgyi adatlapokon, az értékelési szempontok publikusak. A számonkérés fontos eleme a vizsgaelőadások és vizsga filmek bemutatása. Itt a felhasználói szféra képviselői opponensként, az egyetem teljes tanári kara értékelőként is szerepet vállal. E vizsgák sokirányú tapasztalatai minden, az adott osztály képzésében résztvevő tanár számára mélyreható tapasztalatokat nyújtanak az adott hallgató és tantárgy fejlesztésével kapcsolatos feladatokra. Az intézményi önértékelés 9. számú melléklete részletesen beszámol a 6x6-os képzés vizsgafilmek értékelésének gyakorlatáról. A vizsgák a hallgatók, az oktatók és a felhasználók aktív szakmai eszmecserejét is szolgálják és egyben a hallgatók álláspontjuk kifejtésével kapcsolatos képességeit is fejlesztik. Minden vizsgáról DVD dokumentáció készül.

3.4. Az oktatók minőségének biztosítása

Az utóbbi években az intézmény teljes munkaidőben foglalkoztatott oktatóinak létszáma jelentősen csökkent (2009: 71 fő, 2015: 42 fő), ebben a tekintetben feltétlenül tudatos fejlesztésre van szükség. Bár a képzés jellege indokolja a gyakorlati életben sikeres, elismert művészek óraadóként történő bevonását, fontos széles körben támaszkodni a szakma azon kiváló művelőire, akik az oktatáshoz szükséges képességekkel és ez iránti elkötelezettséggel is rendelkeznek (a számuk jelenleg 111 fő), – főállású munkaviszonyt nem vállalnának – ugyanakkor az ilyen magas arányuk jelentős kockázati tényezőnek számít. A státuszban lévő oktatók bővítéséhez az óraadók frissítésére is érdemes fokozottabb figyelmet fordítani.

Az oktatói állomány életkori eloszlása sem egészséges, hiányzik a fiatal korosztály és a későbbi generációkban is vannak kisebb-nagyobb kimaradások. Ez részben azzal indokolható, hogy az egyetemen a doktori képzés meglehetősen későn indult, másrészt azzal, hogy megfelelő színházi, illetve filmes tapasztalat, gyakorlat nélkül nem lehet elkezdni a tanítást.

A tudományos fokozattal rendelkező oktatók aránya (54%) a művészeti felsőoktatás területén jónak számít. A jó arány a kis létszámú tanári karból is következik. A művészeti díjak impozáns listája pedig mutatja, hogy az oktatók az alkotó munka területén is kiemelkedő teljesítményt nyújtanak, ugyanakkor az egyetem óvatosan kívánja kezelni a tudományos fokozatot művészeti díjakkal kiváltott oktatók alkalmazását; nem kívánna széles kaput nyitni számukra az oktatói utánpótlásban, mivel a komplex oktatói követelményrendszer szerinti megítélést tartják fontosnak az oktatók kiválasztásában.

A képzések olyan speciális ismeretekkel rendelkező közreműködők aktív részvételét is igénylik, akik nélkülözhetetlenek a készségek fejlesztéshez (hangképzés, zongorakisérők, mozgásfejlesztés stb.). Ők nehezebben tudják megszerezni a tudományos fokozatot, viszont rendkívül fontos a munkájuk. Meg kell találni helyüket az egyetem szervezetében, akár óraadó tanárként, akár fokozat nélküli un. művész- vagy mestertanárként.

Az oktatásban kulcs szerepet töltenek be az osztályfőnökök, megbízásuk egyetemi vezetői szinten történik. Az oktatók munkáját rendszeresen értékelik, az új szervezeti struktúrában ennek formalizált módját is ki kell alakítani. A hallgatói és a munkatársi elégedettségmérés specialitásoknak is megfelelő kidolgozására szintén szükség van.

A 2012. és 2013. évben végzett „Oktatói munka hallgatói véleményezésének” (OMHV) eredményei elérhetőek, kellően dokumentáltak, ugyanakkor az igen kis számban kitöltött kérdőív érdemi értékelést nem tesz lehetővé. Az egyes szakokon tanulók alacsony létszáma miatt a tantárgyak többségénél a reprezentativitás nem biztosítható, az eredmények nem tekinthetők relevánsnak (ezekből – nagyon helyesen – az intézmény sem von le következtetéseket). Külön is megemlítenéd, hogy a magas kontaktórák és a sok egyéni vagy kisebb csoportos órák száma miatt különös körültekintéssel kell megszervezni az OMHV kérdőívek kitöltését; amennyiben a hallgatók anonimitása nem biztosított, akkor más módszert kell alkalmazni. Az OMHV mérésekkel kapcsolatos jó gyakorlat működik a bábszínész, bábrendező szakon, ahol az osztályfőnökök által vezetett oktató-hallgató közötti beszélgetéseken készült feljegyzések alapján, kemény kritikákat és pozitív megállapításokat fogalmaznak meg a képzésben résztvevő minden partnerről.

Az OMHV kérdőíves formája egy ilyen – a méretét és a képzések jellegét tekintve is – speciális intézményben nem igazán alkalmas arra, hogy a tantárgyak többségéről érdemi visszacsatolásokat adjon. E helyett, illetve mellett az osztályfőnökökkel folytatott személyes beszélgetések adhatnak jó alapot a tantárgyak tartalmának és oktatási-, számonkérési módszertanának fejlesztéséhez. Hasonló módon jó gyakorlat lehet a művészetközvetítő képzésben bevezetett hatásmérés módszertana. A széleskörű nemzetközi részvétellel megvalósuló *Doc Nomads* képzés egyénre szabott értékelési rendszere a továbbfejlesztendő benchmarking alapjául szolgálhat.

A 2011 és 2013 között használt un. „*Gólya kérdőív*” eredményeinek értékelése nem hozott érdemi új információkat, amelyet a további munkában az oktatók hasznosíthatnának, hiszen a felvételi három lépcsős rendszere, amelynek szerves része az „együttélés” szakasza a felvételre jelentkezők szűkített körével, a felvételi során sokkal több, árnyaltabb és érdemibb információhoz jutnak a felvételi folyamatban is mértékadó szerepet játszó osztályfőnökök, mint amit bármely kérdőív biztosít.

A csekély számban kitöltött OMHV kérdőív nem tesz lehetővé érdemi értékelést. Az egyes szakokon tanuló hallgatók alacsony száma esetében a tantárgyak többségénél a reprezentativitás nem biztosítható. Formálisan látni átlagokat, szórásokat, de ezekből következtetéseket nem lehet levonni. (Nagyon helyesen ezt az intézmény sem teszi meg.) Az OMHV kérdőív teljes részvételű kitöltése olyan elméleti tantárgyak esetében lenne használható, amelyeket a különböző szakok együtt tanulnak. (A teljes kitöltés itt is irreális feltételezés. Általános tapasztalat, hogy a felsőoktatásban egy kb. 50%-os visszacsatolás már jó eredménynek számít). A képzés speciális jellegéből, a magas kontaktóraszámából és a sok egyéni vagy kisebb csoportokban megvalósított órák száma miatt különös körültekintéssel kell megszervezni az OMHV folyamatát. Amennyiben a hallgatók anonimitása nem biztosított, akkor más minőségbiztosítási módszert kell kialakítani.

3.5. Tanulástámogatás, eszközök és hallgatói szolgáltatások

Az intézmény épületeinek jelenlegi állapota lehangoló képet mutat; látszik, hogy az utolsó 30 évben minimális szinten tartás történt, aminek elsődleges – de nem kizárólagos! – oka az egyetem krónikus alulfinanszírozottsága. Az épített infrastruktúra megújítása elengedhetetlen, állapota nem nyújt méltó környezetet az egyetemen folyó színvonalas szakmai munkához. A technológia-igényes szakok esetében is jelentős fejlesztésekre lenne szükség. Az *Ódry Színpad* és a *Padlás Kamaraszínpad*, valamint a TV stúdió régen túlhaladott feltételek között működik, jobb híján mégis lehetőséget biztosít a felkészüléshez.

Minden dicséretes küzdelem ellenére az oktatási infrastruktúra rendkívül elavult állapota helyenként a sikeres oktatási tevékenységet veszélyezteti. Az elérhető speciális technikai eszközök alacsony száma kiszolgáltatottá teszi az egész képzési rendszert, hiszen egy-egy készülék meghibásodása napokig, hetekig akadályozza a hallgatók felkészülését. Célszerű lenne a közbeszerzésekre vonatkozó speciális jogszabályok betartása és a rendelkezésre álló anyagi korlátok tiszteletben tartása mellett egy olyan általánosabb szervízrendszer kiépítése, amely a mainál gyorsabban képes megjavítani az elromló technikát.

A színház- és filmművészeti képzés sajátosságaiból, a kis létszámú, több telephelyes, gyakorlati képzés jellegéből fakadó fajlagosan magas költségek és a gyorsan változó kulturális-, technikai- és technológiai körülmények indo-

kolttá teszik egy új helyen létesítendő, közös campus létrehozását. A terv egyrészt az *Uránia*-épület oktatási tereinek a felújítását, másrészt egy campusra alkalmas nagyobb hely beépítését célozza (felmerült a Rádió Bródy Sándor utcai épületkomplexumának ez irányú átalakítása).

Gazdag az egyetem könyvtárának gyűjteménye, különösen az egyetemi vizsga és diploma előadásokat, filmeket tartalmazó archívumé. Különleges, ritka kottagyűjteménnyel is rendelkezik, elsősorban szórakoztató zenés színpadi művekből. A könyvtár munkatársainak távlatos tervei – immár az új campus kibővített tereinek és a megoldódó finanszírozásnak reményében – ígéretesek. A hallgatók az intézmény épületeinek, mindenekelőtt a tantermek és gyakorlótermek hosszabb, a korábbihoz hasonló nyitva tartását igénylik.

A képzési folyamat szervezése a *Tanulmányi Osztály* feladata, munkatársai a kötelező adminisztratív és koordináló feladatok ellátása mellett sok esetben a hallgatók egyéb ügyeit is segítik, támogatják. A kapcsolat az adminisztráció és a diákság között sokkal személyesebb, mint egy nagy egyetemen.

A szociális juttatásoknak jelentős korlátot szab az alacsony hallgatói létszámból fakadó alacsony forrásmennyiség. A szociális ösztöndíjak felosztásának rendszere az elérhető összes előnyt kiaknázza, fontos, hogy a jövőben is összintézményi szinten számítsák az elérhető ösztöndíjak mértékét. A kollégium komfortfokozata alacsony, elhelyezése – beágyazva egy lakóház emeletei közé – sok konfliktus forrása. A kollégiumi térítési díj a komfortfokozathoz mérten reális.

A hallgatók különösen nagy pszichés és fizikai megterhelésnek vannak kitéve, ezért szükséges volna a ma elérhető orvosi és mentálhigiénés szolgáltatások fejlesztésére, amire amellet is szükség van, hogy az osztályfőnökök a lelki egészség megőrzése terén is nagyon fontos feladatot látnak el.

Részen a képzések jellegéből adódó folyamatos közös munka összetartó ereje akadályozza meg a hallgatókat abban, hogy a tanulmányaik alatt külföldi ösztöndíjat vegyenek igénybe, mert aki kiesne a folyamatos képzésből, annak a pályakezdése is nehezebb lenne. Ennek ellenére megfontolásra javasoljuk a hallgatók nemzetközi tapasztalatszerzési lehetőségeinek bővítését és támogatását, legalább a filmes szakokon tanuló hallgatók esetében.

3.6. Az egyetem belső információs rendszere

Az *Állami Számvevőszék* 2015. márciusi jelentése¹⁰ a Színház- és Filmművészeti Egyetem ellenőrzéséről (az állami felsőoktatási intézmények gazdálkodásának, működésének ellenőrzése keretében) az információs és kommunikációs rendszert, a monitoring rendszert nem megfelelőnek minősítette¹¹, mivel nem feleltek meg maradéktalanul a jogszabályi előírásoknak.

A kis intézmény sajátosságai a belső információs rendszer jellegére is hatással vannak. A napi működéssel kapcsolatos információk – a szakok képzésében érintett „csapatok” összezártsága miatt – közvetlenül érnek célba. Az alapvető tanulmányi információkat a *Neptun* rendszerben rögzítik, a mintatantervek is itt érhetők el.

A hallgatói visszajelzésekre a *Neptun* rendszerhez kapcsolódó UNIPOL alrendszert használják, ami nem működik megfelelően. A „kurzus hét” pontos programja a honlapon érhető el, így időben tudnak a hallgatók az érdeklődésüknek megfelelő előadásokat választani. A *Neptun* rendszer elemeinek jobb kihasználásával további szolgáltatások is nyújthatók az oktatók és a hallgatók számára. Pl. jelenleg a tantárgyi adatlapok a tanulmányi előadóknál írott formában érhetőek el, de ezek egyértelmű rögzítését és minden fél részére történő elérhetőségét az elektronikus tanulmányi rendszer is kezelni tudná. Így az évekre visszakövethető dokumentáltságot is megbízhatóbban lehetne garantálni. A tantárgyi adatlapok esetében megfontolandó néhány szakaszra bontani a félév során elérendő célt. A *Neptun* adatbázis felhasználásával az adatok gyűjtése, a folyamatok egyes szakaszaihoz kapcsolt mérőszámok elemzése további segítséget nyújthat a fejlesztésekhez.

Az egyetemi vezetői értekezletek információit az intézetvezetők továbbítják a munkatársaknak; az osztályvezető tanárok gondoskodnak arról, hogy az óraadók értesüljenek azokról a releváns információkról, amelyek a munkájukat, együttműködésüket érintik. Összességében elmondható, hogy a verbális kommunikáció nagyon erős az intézményben. A belső tájékoztatáshoz megfontolandó az intranet bevezetésének lehetősége.

A diplomás pályakövetési rendszer (DPR) az adott szakterületeken (színház, film) sajátosan, de hatékonyan működik: az osztályfőnök és tanárok szinte teljes életpályájukon nyomon követik osztályuk tagjait, volt tanítványukat. Sok esetben a volt tanítvány kollégaként, alkotó társaként jelenik meg. Ennél jobb visszacsatolási rendszer nem kell!

¹⁰ Az ellenőrzött időszak 2009. január 1. - 2013. december 31. (az eredményszemléletű számvitel bevezetésével kapcsolatban az ellenőrzött időszak vége: 2014. április 30.)

¹¹ <http://www.asz.hu/jelentes/15043/jelentes-a-szinhasz-es-filmmuveszeti-egyetem-ellenorzeserol-az-allami-felsooktatasi-intezmenyek-gazdalkodasanak-mukodesenek-ellenorzesere/15043j000.pdf> (25. oldal)

3.7. Nyilvánosság, a közvélemény tájékoztatása

Az egyetemnek a mostaninál sokkal erősebb marketing-kommunikációs tevékenységet kell folytatnia. El kell érni, hogy az egyetemet a teljes szakma és a közvélemény nemcsak a legkiválóbb hazai képzési helynek tekintse, hanem egyben egy olyan, folyamatosan megújuló művészeti központnak, amely a legtöbb színházzal ellentétben, nincs kitéve a többnyire a kommerszbe fulladó kasszasiker követelményének, így sokkal bátrabban kísérletezhet.

Az egyetem nyilvános honlapja használható, de nem fogja meg vizuálisan a látogatót. Sokkal erőteljesebben kellene hangsúlyozni az egyetem kulturális tevékenységét: mi történik az *Ódry Színpadon*, milyen előadások, vetítések tekinthetők meg? A kulturális arculatot – harmóniában az oktatás küldetésével – ki kell találni és egyénivé kell tenni.

El kell érni, hogy az egyetem a kulturális tevékenységére is kapjon jelentős állami támogatást. Az *Ódry Színpad* működését új szellemben kell átgondolni: több előadást tartani jó látogatottsággal, nagyobb jegybevétellel, és jelentősebb TAO támogatással (ehhez regisztráció szükséges az *Előadóművészi Irodában*). Az *Ódry Színpad* menedzselésébe külső segítséget is be lehetne vonni, pl. a Vígszínháztól épp az intézményi látogatás alatt érkezett a felajánlás, hogy a színház szervezési osztálya segítene a jegyértékesítésben.

Az új korszak nyitányához jó alkalom lehet az egyetem fennállásának idén ünnepelt 150. évfordulója, amit büszkén és széles körűen, rendezvények sorával kell kommunikálni. Ehhez – amíg nem épül ki az egyetem saját kommunikációs csapata – akár rendkívüli támogatást kérve, külső megbízással is fel kellene kérni szakembereket. Hosszú távon el kell érni, hogy az egyetem vizsgafilmjei mobilbarát, letölthető művészi szolgáltatássá váljanak, megcélozva az új generációt, amely a jövő közönségét jelenti.

A hallgatók közös projektjei más intézmények hallgatóival önálló kezdeményezések; a „Nyitott kapuk”, a „Zenei logó” és a hagyományos hallgatói rendezvények nyilvánossága erősíti az intézmény külső kapcsolatait, társadalmi beágyazottságát.

A mainál nagyobb arányban van szükség az elérhető mobilitási programokkal kapcsolatos ismeretterjesztő tevékenységre, közös pályázásokra is, amelynek eredményeként akár egy egész osztály eljuthatna egy-egy neves külföldi alkotói műhelybe, fesztiválra.

III. Javaslatok az intézmény további működésére

1. A bizottság ellentmondást lát a látogatáskor tapasztaltak és az egyetem által korábban elkészített anyagok (IFT, Önértékelés) között. Javasoljuk, hogy minél előbb készüljön el az egyetem új, az SZMSZ-szel is harmonizáló rövid-közép- és hosszú távú stratégiai terve, amelyek alapján bármikor kidolgozható egy új önértékelés és intézményfejlesztési terv.
2. Ki kell alakítani és működtetni olyan rendszereket, amelyek biztosítják, hogy a megfelelő információk a megfelelő időben eljussanak az illetékes szervezetekhez, szervezeti egységekhez, személyekhez. Meg kell határozni a beszámolási szinteket, határidőket és módokat.
3. Ki kell alakítani a kötelezően közzéteendő, illetve jogszabályokban meghatározott adatok nyilvánosságra hozatalának rendjét.
4. Különösen fontos (ha nem a legfontosabb), hogy mielőbb elkészüljön a tervezett campus, egy korszerűbb épületben, modernebb környezetben több helyet és megfelelő szervezettséget kaphat az intézményben folyó oktatás.
5. A rektori ciklusokon átívelő humánpolitikai stratégiához szükségesek az alábbi fejlesztések:
  - az oktatói testület utánpótlásának biztosítása, az oktatók korösszetételének további javítása, a doktori fokozattal rendelkező oktatók arányának még erőteljesebb növelése, a Doktori Iskola oktatói utánpótlást segítő szerepének fokozott erősítése,
  - a minőség- és teljesítményértékelési rendszer elveinek gyakorlati megvalósítása,
  - a hallgatói és munkatársi elégedettség mérésének a specialitásokhoz igazítása.
6. Az alaposan kidolgozott és a jelentkezők tudását, képességeit, hozzáállását és életkörülményeit is elemző felvételi rendszer, amely a szabályzatban megfogalmazott formában a formális „Gólya felmérést” feleslegessé teszi, helyette jóval hasznosabbak lehetnek a felvételin jelen lévő osztályfőnökök által készített rövid, strukturált feljegyzések a felvettekről (esetleg a 2. körön átjutott, az „együttélésen” résztvevőkről).

7. Javasoljuk további idegen nyelvű (elsősorban angol) képzések indítását. Ezáltal az intézmény részben nagyobb nemzetközi reputációra, részben többletbevételre tehet szert, amelyből javítani lehetne az oktatói bérszínvonalat, és lehetőség nyílna a magyar nyelven zajló képzések fejlesztésére is. A magyar színházi és filmes élet nemzetközi tekintélye vonzó célponttá teheti az intézményt a külföldi hallgatók számára.
8. A napi munkában keveredik (elsősorban személyében) az intézet vezető, a szakfelelős és az osztályfőnök fogalma, funkciója. Javasoljuk e feladatkörökben a felelősségi és hatáskörök egyértelmű rögzítését a következők szerint:
  - Az *intézet vezetője* felelős a képzésben résztvevők szakmai kompetenciájának és a tantárgyak tartalmának folyamatos, a szakma fejlődésével lépést tartó fejlesztéséért. Felelős azért, hogy rendelkezésre álljanak azok az oktatók, akik az osztályfőnökök koordinációjával a minőségi képzést biztosítják.
  - A *szakfelelős* felel a mintatanterv teljesüléséért és a szak képzési célkitűzéseire illeszkedő tantárgy tartalom és módszerek évfolyamtól független, az egyes évfolyamokon (osztályokban) szerzett tapasztalatok összegzéséért, és ezek alapján fejlesztések kezdeményezéséért.
  - Az *osztályfőnök* felel az adott osztályban a mintatantervnek megfelelő, az adott osztály sajátosságaihoz illeszkedő tantárgyi tartalom és ezeket tanító oktatói csapat kialakításáért. Gondoskodik a megfelelő képességek fejlesztéséről; az adott osztályban a tapasztalatok összegyűjtéséről és a megfelelő korrekciók, fejlesztések koordinálásáról, valamint a vizsgaelőadások és vizsgafilmek tapasztalatainak hasznosításáról.
9. Az alkotó szellem, a múlt spirituális öröksége, a művészi szó és kép lélekemelő, nemesítő jellegéhez – ami sajátja az egyetemnek – társuljon egy olyan átgondolt, az egyetem erkölcsi és anyagi hasznát szem előtt tartó intézményi rendszer, amely az értékek kibomlását segíti, és nem gátolja. Ennek érdekében a támogató (kiszolgáló) területet jelentős mértékben kell erősíteni, transzparens működését biztosítani. Nagy súlyt kell helyezni az intézmény újra pozicionálását segítő lobbizásra, a nemzetközi kapcsolatok további erősítésére, a pályázatfigyelésre és írásra Magyarországon és nemzetközi területen egyaránt.
10. Érdemes megfontolni az egyetem *Baráti Körének* létrehozását angolszász mintára (már Magyarországon is sok ilyen civil szervezet működik), amelynek feladata az egyetem társadalomban betöltött helyének megerősítése, valamint a forrásszerzési (*fundraising*) tevékenység.

Függelék

A Színház és Filmművészeti Egyetem által folytatott képzések

képzési terület: művészet, művészetközvetítés
tudományterület: bölcsészettudományok, művészetek

alapképzések (BA)

mozgóképfelvételek (N)
gyártásszervező (N)
kameraman (N)
televíziós műsorkészítő (N)
drámainstruktor (N, L)

mesterképzések (MA)

filmrendező művész(N)
filmoperatőr művész (N)
látványtervező művész (N)
dokumentumfilm-rendező művész (angol nyelven is, N)

osztatlan mesterképzés (MA)

színművész (N)
színházi dramaturg (N)
színházrendező (N)
filmdramaturg (N)

doktori képzések (PhD / DLA)

művészettudomány, film- és videoművészet, színházművészet tudományág

szakirányú továbbképzések

színházi nevelés (L)

felsőoktatási szakképzések

színházi rendezőasszisztens (N)
gyártásszervező asszisztens (N)

*****

A látogató bizottság tagjai:

Batta András elnök	Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, PhD, egyetemi tanár
Eszenyi Enikő	Vígyszínház, színházigazgató
Gábor József	nyugdíjas államtitkár
Kőmíves Péter Miklós (DOSZ)	Debreceni Egyetem, doktorandusz hallgató
Topár József (minőségügy)	Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, címzetes egyetemi docens

A látogatás MAB referense: Szabó Szilvia

A látogatás időpontja: 2015. március 30-31.